

"Nasilje u intimnim vezama mladih u dobi od 15 do 25 godina"

Majić, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Dubrovnik / Sveučilište u Dubrovniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:155:902848>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
UNIVERSITY OF DUBROVNIK

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Dubrovnik](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVO

IVA MAJIĆ

**NASILJE U INTIMNIM VEZAMA MLADIH
U DOBI OD 15 DO 25 GODINA**

ZAVRŠNI RAD

DUBROVNIK, 2021.

SVEUČILIŠTE U DUBROVNIKU
ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI STRUČNI STUDIJ SESTRINSTVO

**NASILJE U INTIMNIM VEZAMA MLADIH
U DOBI OD 15 DO 25 GODINA**

ZAVRŠNI RAD

STUDENTICA:
IVA MAJIĆ

MENTORICA:
VESNA BABAROVIĆ mag.soc.rada

DUBROVNIK, 2021.

ZAHVALA

Zahvaljujem mojoj mentorici Vesni Babarović mag.soc.rada na pomoći, nesebičnom trudu, vremenu i savjetima tijekom pisanja mog završnog rada.

Također veliko hvala članovima komisije mr.sc.Josip Lopižić, prof.psih. i dr.sc.Mara Tripković, dr.med. koji su izdvojili svoje vrijeme i trudili se korigirati i poboljšati moj rad.

Hvala svim mojim kolegama, prijateljima, ravnateljima učeničkih domova.

Velika hvala mojoj obitelji i svim mojim dragim ljudima što su bili uz mene kroz ove godine studiranja!

SAŽETAK

Nasilje u intimnim vezama smatra se svako ponašanje kojem je cilj na bilo koji način ugroziti kako fizičku, tako i psihičku sigurnost romantičnog partnera. Smatra se kršenjem ljudskih prava i javnozdravstveni problem u cijelom svijetu.

Nasilje u intimnim vezama velik je i značajan problem. Rezultat međunarodnih istraživanja pokazuju znatno povećanu stopu nasilja u intimnim vezama mladih te zabrinjavajuću učestalost nasilnog ponašanja u različitim oblicima. Ovaj je rad usredotočen na pojavu svih vrsta nasilja u intimnim vezama mladih, ispitujući i analizirajući njihov odnos prema spolu.

Ključne riječi : nasilje, intimne veze, mlade osobe, oblici nasilja.

ABSTRACT

Violence in intimate relationships is considered any behavior that aims to endanger in any way both the physical and mental security of a romantic partner. It is considered a human rights violation and a public health problem worldwide.

Violence in intimate relationships is a large and significant problem. The result of international research shows a significantly increased rate of violence in intimate relationships between young people and a worrying frequency of violent behavior in various forms. This paper focuses on the occurrence of all types of violence in young people's intimate relationships, examining and analyzing their relationship to gender.

Key words: violence, intimate relationships, young people, forms of violence.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. TEORIJSKE OSNOVE RADA	5
2.1. Povijesni osvrt i pojam interpersonalnog nasilja.....	5
2.2. Definiranje i vrste nasilja u vezama	7
2.3. Uzroci nasilja u vezama.....	9
2.4. Posljedice nasilja u vezama	11
3. CILJ ISTRAŽIVANJA	12
4. MATERIJALI I METODE	13
4.1. Materijali	13
4.2. Metode	13
5. REZULTATI.....	14
5.1. Sociodemografski podaci	14
5.2. Karakteristike intimnih veza.....	15
5.3. Karakterizacija nasilja u vezama mladih	17
6. RASPRAVA	21
7. ZAKLJUČCI.....	23
8. POPIS LITERATURE.....	24
9. PRILOZI.....	28

1. UVOD

Iako je nasilje među mladima velik i značajan problem, nasilje se najčešće spominje u kontekstu obiteljskih odnosa, bračnih odnosa i drugih odnosa odraslih partnera, dok je nasilje u intimnim vezama mladih često zapostavljeno. Nažalost, nasilje u vezama mladih često je stavljeno u drugi plan, iako rezultati mnogobrojnih istraživanja pokazuju znatno povećanu stopu nasilja u intimnim vezama mladih, te zabrinjavajuću učestalost nasilnog ponašanja u različitim oblicima.

Nasilje u intimnim vezama se smatra kršenjem ljudskih prava i javnozdravstvenim problemom u cijelom svijetu, stoga je važan izazov za javno zdravlje. No, važno je pomenuti da je ipak posljednjih godina prisutna veća svijest o ovom fenomenu, njegovim uzrocima i posljedicama.

Kao trenutno indeksirana, nasilna ponašanja nad intimnim partnerima – sadašnjim ili bivšim dečkima i djevojkama – češće se čine nad osobama ženskog spola. Oni uključuju smrtonosne (ubojstvo) i nesmrtonosne (silovanje, napad) oblike. Međutim, nasilno ponašanje ne uključuje uvijek opipljivo nasilje. Stoga postoji razlika između fizičkog nasilja (tradicionalno, najviše istraživanog i otkrivenog oblika), i emocionalnog ili psihičkog nasilja. Emocionalno nasilje je svako nefizičko ponašanje ili stav koji je osmišljen za kontrolu, pokoravanje, kažnjavanje ili izoliranje druge osobe primjenom poniženja ili straha. Fizičko nasilje podrazumijeva postupke koji uzrokuju fizičku bol i ozljedu, dok je seksualno nasilje neugodno i neželjeno ponašanje seksualne prirode. Ovaj je rad usredotočen na pojavu svih vrsta nasilja u intimnim vezama mladih, ispitujući i analizirajući njihov odnos prema spolu.

2. TEORIJSKE OSNOVE RADA

Partnerska relacija (bračna i izvanbračna) je jedan od najintimnijih i najkompleksnijih međuljudskih odnosa, koji zahtijeva prilagođavanje, stalnu interakciju i promjene kroz razvojne procese i krize, razmjenu pozitivnih i negativnih emocija i destrukcija (Ignjatović 2011).

Romantične veze mladih se mogu razlikovati prema stupnju intimnosti, trajanju odnosa, seksualnoj aktivnosti i ulogama partnera, pa su tako često korišteni termini za romantične odnose u ovom razdoblju „spoj“, „izlazak“, „brijanje“, „hodanje“, „ozbiljna veza“ i sl. Veze mladih su vrlo važne za mladu osobu te kako ponekad, čak i kad su postupci druge osobe neprimjereni ili suprotni njezinim željama i očekivanjima, mlada se osoba može teško odlučiti na prekid takve veze (Hodžić 2007).

2.1. Povijesni osvrt i pojam interpersonalnog nasilja

Interpersonalnom nasilju kao socijalnom pitanju sve se više pozornosti pridavalo od kraja Drugog svjetskog rata. Ranije se međuljudsko nasilje i njegove posljedice uglavnom smatralo medicinskim pitanjima. Krajem četrdesetih godina prošlog stoljeća oni su se također socijalno kontekstualizirali i proučavali na različitim razinama. Feministički pokret privukao je pažnju na rodnu dimenziju međuljudskog zlostavljanja 1970-ih, i učinio ga jednim od pitanja u socijalnim odnosima muškaraca i žena. Na taj je način feministički pokret pomogao u strukturi civilnog društva, što je dovelo do prepoznavanja potrebe za djelovanjem za sprječavanje nasilja u obitelji i pružanju podrške.

Radna skupina APA za nasilje i obitelj definirala je nasilje u obitelji kao obrazac zlostavljanja, uključujući širok spektar fizičkog, seksualnog i psihološkog maltretiranja koje je jedna osoba koristila u prisnom odnosu protiv druge kako bi neovlašteno stekla vlast ili održala zloupotrebu moći te osobe, kontrolu i autoritet. To može ili rezultirati ili postoji velika vjerojatnost da će rezultirati ozljedama, psihološkim ozljedama ili čak smrću. Kada se pojavi jedan oblik obiteljskog nasilja, svi drugi, uključujući i razne agresivne radnje izvan obitelji, mogu se očekivati u zajednici (Walker, 1999).

Nasilje u obitelji je dakle, „skup ponašanja čiji je cilj kontrola nad članovima obiteljske zajednice uporabom sile, zastrašivanja i manipuliranja“ (Ajduković i Ajduković 2010 str. 292). To je obrazac napadačkih i prisilnih ponašanja, uključujući fizičke, seksualne i psihološke napade, kao i ekonomsku prisilu, koju odrasli ili adolescenti koriste protiv svojih intimnih partnera.

Interpersonalno nasilje je namjerna uporaba fizičke sile ili moći, prijetnjom ili stvarnim činom, protiv druge osobe ili skupine ili zajednice, a koje rezultira ili postoji velika mogućnost da rezultira povredom, smrću, psihološkim posljedicama, neadekvatnim razvojem ili oduzimanjem (Mehmedović i Cjetković 2016). Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji (engl. World Health Organisation – WHO) nasilje se definira kao namjerna upotreba sile ili moći, prijetnjom ili stvarnim djelovanjem, protiv sebe, druge osobe ili protiv skupine ili zajednice, a što dovodi ili postoji velika vjerojatnost da dovede do povrede, smrti, psiholoških posljedica, neadekvatnog razvoja ili oduzimanja (Mehmedović i Cjetković 2016).

Javni interes za žrtve seksualnog zlostavljanja i za druge društvene aktere, poput roditelja ubijene ili nestale djece, dodatno je ojačao svijest o tom problemu. Efekt snježne kugle ukazao je na druge oblike nasilja: zlostavljanje roditelja ili druge djece od strane djece i mladih, zlostavljanje starijih osoba, institucionalno zlostavljanje (u zatvorima, školama, na radnom mjestu i slično) i zlostavljanje djece svjedoka.

Walker (1999) napominje da se pojam nasilje i zlostavljanje koristi drukčije. Izvorni izrazi u američkim studijama za utvrđivanje nasilja u obitelji uključuju zlostavljanje žene, zlostavljanje supruge, prebijanje žene i zlostavljanje partnera. Autor također otkriva da kada se govori o fizičkom, seksualnom i psihičkom zlostavljanju koje je, iako ne isključivo, usmjereno protiv žena partnera, tada je riječ o nasilju u obitelji i zlostavljanju, dok je u istom slučaju kada je usmjereno protiv djece, izraz zlostavljanje djece se koristi mnogo više od nasilja u obitelji. Istraživanja nakon toga su ukazala na činjenicu da se partnersko nasilje ne događa samo u bračnim zajednicama nego i između partnera koji su u izvanbračnim zajednicama te između partnera homoseksualne orijentacije (Magdol i sur. 1997).

Standard društveno prihvatljivog ponašanja u intimnim vezama se kroz povijest stalno mijenjao, te su mnoga ponašanja koja se danas karakteriziraju kao nasilje u intimnim vezama, nekad bila legalna i društveno prihvatljiva (Rubenser 2007). Svako društvo dakle, za sebe definira pojam nasilja jer je nasilje supstancijalna kategorija kulture (Cifrić 2009). Patrijarhat

je stoga vodilja u svakom društvu koje je dopuštalo obiteljsko nasilja nad ženama i djecom. Kako ističe Rubenser (2007), u društvima u kojima su muškarci bili vrhovni autoriteti, a žene i djeca se smatrale imovinom, razlike u ljudskim pravima su bile veoma stupnjevite.

Zlouporaba intimnog partnerstva može se naći u svim odnosima, istospolnim i heteroseksualnim (Krug i sur. 2002). No, iako se nasilje u obitelji može dogoditi u bilo kojoj intimnoj vezi, velika većina toga počinju muškarci nad ženama i zbog svoje učestalosti i ozbiljnosti čini puno veći problem u javnom zdravstvu (Itzin i sur. 2010).

Europske i međunarodne organizacije, poput Europske komisije, Vijeća Europe i Ujedinjenih naroda, obratile su pozornost na nasilje nad ženama usvajanjem direktiva, rezolucija i drugih službenih dokumenata, čija je svrha bila razvijanje politika, posebno u područjima sprječavanja nasilja i istraživanja (Pieters i sur. 2010).

2.2. Definiranje i vrste nasilja u vezama

Nasilje u intimnim vezama mladih predstavlja značajan društveni problem radi visoke razine učestalosti, širokog raspona posljedica koje ostavlja kod mladih osoba izloženih nasilnom ponašanju kao i zbog životnog razdoblja u kojem se događa (Dodaj i sur. 2017).

Prema Ajduković i Ručević (2009) nasilje u vezama mladih je „fizičko, psihičko/emocionalno i seksualno nasilje čiji je cilj zadobivanje moći i održavanje kontrole nad drugom osobom u odnosu mladih“. Nasilje u vezi je „svrhovito i instrumentalno ponašanje tj. planirano ponašanje koje je počinjeno nakon razmatranja prednosti i posljedica toga ponašanja” (Sesar i Dodaj 2014. str. 163).

Nasilje u vezama se često definira u kontekstu stabilnijeg emocionalnog odnosa, i to kao prijetnja ili stvarna upotreba seksualnog, tjelesnog ili verbalnog zlostavljanja od strane jednog člana nevjenčanog para prema drugome, a u kontekstu ljubavne veze (Bell i sur. 2008). No, sve više autora navodi da taj odnos ne mora biti nužno stabilan, štoviše može biti tek jednokratni izlazak (Ehlert 2007). Zajedničko svim definicijama nasilja u vezama jeste razlikovanje pojavnih oblika nasilja (fizičkog, psihičkog i seksualnog nasilja). Nasilno ponašanje počinitelja je usmjereno na postizanje kontrole nad žrtvom tj. ograničavanje slobode mišljenja i ponašanja žrtve koja je posvećena ispunjavanju potreba i zahtjeva počinitelja nasilja (Sesar i Dodaj 2014).

Najčešći oblik nasilja u mladenačkim vezama je psihičko nasilje koje najčešće predstavlja prvu razinu nasilja u vezama mladih. Psihičko nasilje podrazumijeva ponižavanje, vrijeđanje, zastrašivanje prekidom veze, kritiziranje ili stvaranje osjećaja krivnje kod partnera, namjerno uzrujavanje partnera, verbalne i emocionalne prijetnje, nazivanje različitim pogrđnim imenima i govorenje uvredljivih riječi, izolaciju od obitelji i prijatelja, kao i kontroliranje odijevanja, ponašanja i kretanja (Bell i sur. 2008). Psihičko nasilje podrazumijeva postupke koji narušavaju samopoštovanje žrtve, te postupke radi kojih se žrtva osjeća krivom ili misli loše o sebi. Specifični oblik psihičkog nasilja koje nerijetko vodi i fizičkom nasilju jeste ljubomora. Ljubomora je posebno među mladima pogrešno interpretirana kao znak ljubavi, a ne nasilja. Osoba koja je sklona ljubomori je nerijetko nesigurna u partnerovu ljubav radi čega postaje posesivna i s vremenom intenzitet nasilja može rasti kako raste i osjećaj straha i nesigurnosti (Gvozdić i sur 2018).

Emocionalno nasilje se koristi kao sinonim zbog emocionalne boli koju žrtva osjeća uslijed takvih ponašanja. Psihičko nasilje je čimbenik rizika od pojave fizičkog nasilja (Bell i sur. 2008).

Fizičko se nasilje odnosi na postupke koji uzrokuju fizičku bol i ozljedu, tj. različita ponašanja kao što su primjerice grubo guranje, pljuskanje, udaranje rukama, nogama i predmetima, bacanje predmeta na partnera, ugrizi i slično (Ehlert 2007). Seksualno nasilje predstavljaju neugodna i neželjena ponašanja seksualne prirode (Ehlert 2007).

O nasilju u vezama se teško govori radi brojnih manevara zaštite, poricanja i izbjegavanja, zbog osobne (zavjera, stid), društvene (tradicionalna vjerovanja i „dozvole“ za agresivnost muškaraca) i službene (nedorečene nadležnosti unutar službi i međusobna nepovezanost institucionalnog sustava) odbojnosti da se prizna o kakvom ponašanju je riječ. Nasilje u vezi koje karakterizira kontroliranje i prisila se odnosi se na ponašanja koja uključuju prijetnje, zastrašivanje, uskraćivanje, izoliranje, podcjenjivanje, ponižavanje, korištenje metode prisile i slično (Pence i Paymar 1993). U heteroseksualnim se vezama mladih ovaj oblik nasilja najčešće događa od strane muškarca, ali i žene mogu biti počinitelji ovog oblika nasilja u vezi (Johnson 2006).

Najčešći oblik nasilja u vezama je situacijsko nasilje. Događa se u bračnim i izvanbračnim zajednicama, a počinitelji nasilja su i muškarci i žene u jednakoj mjeri. Situacijsko nasilje se

dogada u određenim okolnostima ili tijekom rasprava koja prerastu u tjelesno nasilje između osoba koje su u vezi. Ova vrsta nasilja u vezama najčešće uključuje blaže oblike nasilja (primjerice guranje i stiskanje) i neke oblike verbalne agresije (nazivanje pogrđnim imenima, vikanje...) Kod žrtava situacijskog nasilja se kao posljedica javlja strah (Sesar i Dodaj 2014).

Nasilje u vezi koje se javlja kao reakcija na napad jeste oblik nasilnog ponašanja koji predstavlja trenutnu reakciju na napad s glavnom namjerom da osoba zaštiti sebe ili pak druge od ozljeđivanja (Miller, 2005). Većina žena u heteroseksualnim vezama veoma brzo shvati da je odgovaranje na nasilja neučinkovito i da može samo da pogorša trenutnu situaciju.

Nasilje potaknuto razdvajanjem se javlja između partnera kod kojih ranije ili u nekim drugim životnim okolnostima nije evidentirano nasilno ponašanje. Nasilje potaknuto razdvajanjem obično je izazvano događajima kao što su razdvajanje, javnim sramoćenjem, optužbama, otkrivanjem treće osobe s kojom je jedan od partnera i slično (Sesar i Dodaj 2014).

Nasilno ponašanje predstavlja ozbiljan i atipičan gubitak ponašajne kontrole. U rasponu je od umjerenih do ozbiljnih oblika nasilja, a uključuje iznenadne tjelesne i verbalne napade, uništavanje imovine, bacanje objekata na partnera, kao i prijetnje oružjem (Sesar i Dodaj 2014). Počinitelji, i muškarci i žene, obično ne negiraju svoje nasilno ponašanja i osjećaju se posramljeno zbog vlastitog nasilnog ponašanja (Kelly i Johnson 2008).

2.3. Uzroci nasilja u vezama

Postoji nekoliko grupa čimbenika rizika za doživljavanje i činjenje nasilja u vezama mladih, a to su:

- individualni čimbenici
- interpersonalni čimbenici
- čimbenici rizika na razini zajednice
- nedovoljno iskustvo mladih u vezama
- nedostatak znanja (Ajduković i Ručević 2009).

Individualni čimbenici nasilja u vezama mladih podrazumijevaju nisko samopouzdanje i samopoštovanje, nesigurnu ili preokupiranu privrženost ljubavnom partneru, pretjerana ljubomora, stereotipna uvjerenja o muško-ženskim odnosima, iskustvo viktimizacije u primarnoj obitelji, potreba za dokazivanjem u vezi pod "svaku cijenu", neprepoznavanje određenih ponašanja u vezi kao nasilja, nepoznavanje svojih i tuđih prava u vezi, pozitivan stav o nasilju kao načinu rješavanja nesuglasica i konzumacija alkohola i/ili droge.

Među interpersonalne čimbenike se ubrajaju slabe komunikacijske vještine i teškoće u izražavanju osjećaja kao i slabe vještine rješavanja sukoba pregovaranjem.

Čimbenici rizika na razini zajednice odnosno društva su pozitivan odnos vršnjaka prema nasilju, medijske poruke o prihvatljivosti nasilja u partnerskim odnosima, količina nasilja u društvu i tolerantan odnos društva prema nasilju.

Nedovoljno iskustvo mladih u vezama kao uzročni čimbenik nasilja u vezama objašnjava to da mladi najčešće ne znaju kako da se ponašaju u prvim romantičnim vezama, ne znaju što je „normalno“ i što trebaju tolerirati partneru, a što ne.

Nedostatak znanja i nejasna uvjerenja mladih o dobroj i sigurnoj vezi odnosi se na to da mladi ne znaju da svaku vezu stabilnom čini, pored ljubavi i međusobna tolerancija, uzajamno poštivanje potreba svakog od partnera, međusobno povjerenje, određena sloboda svakog od partnera za vlastitu organizaciju slobodnog vremena s prijateljima, obitelji i slično. Nedostatak znanja o dobroj vezi uzrokuje i posesivnu vezanost u okviru koje mladi partneri često pogrešno misle da sve svoje slobodno vrijeme moraju provesti zajedno sa partnerom jer je to „dokaz ljubavi“...

2.4. Posljedice nasilja u vezama

Nasilje u vezama mladih je značajan čimbenik rizika za tjelesno i mentalno zdravlje kao i za socijalno funkcioniranje mladih. Radi toga treba biti prepoznato kao važan javnozdravstveni problem.

Prisutan je veliki broj nepovoljnih utjecaja uslijed nasilja u vezama mladih, počev od poremećaja prehrane, povećane zloporabe droga, rizičnoga seksualnog ponašanja pa do pokušaja samoubojstva (Silverman i sur. 2001). Posljedice nasilja u vezama mladih su još i loša slika o sebi i gubitak samopouzdanja, depresija, osjećaj nesretnosti, gubitak povjerenja u mogućnost dobre veze, povlačenje od prijatelja, zdravstvene teškoće, teškoće s koncentracijom, teškoće sa spavanjem, povećano pijenje alkohola i povećano uzimanje sredstava za smirenje (Bell 2008).

Djevojke u nasilnim vezama se nalaze u značajno većem riziku od ovisnosti i rizičnoga spolnog ponašanja. Tako su primjerice srednjoškolke koje su žrtve nasilja u vezama osam do devet puta rizičnije da pokušaju samoubojstvo, te četiri do šest puta rizičnije da će ostati u drugom stanju nego njihove vršnjakinje koje nisu u nasilnoj vezi (Derusha 2007; Ajduković i Ručević 2009). Djevojke koje su doživjele nasilje u vezi češće izjavljuju da se osjećaju beznadno i tužno i da su razmišljale o pokušaju ili su pokušale samoubojstvo. Mladići koji su doživjeli nasilje u vezi imaju veći rizik od upuštanja u tučnjave, te su kao i djevojke skloniji iskazivati da se osjećaju tužnima, beznadnima i rizičniji su za ovisnosti i anksioznosti, depresije i posttraumatski stresni poremećaj (Ajduković i Ručević 2009).

Kod djevojaka se javljaju i neki specifični dugoročni nepovoljni ishodi poput kronične boli, gastrointestinalnih problema, depresije, posttraumatskog stresnog poremećaja i neželjene i rizične trudnoće. Prediktori seksualnog nasilja nad djevojkama su i depresija i iskustvo vršnjakinja s nasiljem u vezi. Kod mladića su prediktori fizičkog nasilja ranija viktimizacija, iskustva vršnjaka s nasiljem, nisko samopouzdanje i zloporaba alkohola. I kod mladića i kod djevojaka povijest nasilja u ranijim vezama predstavlja značajan prediktor aktualne izloženosti nasilju (Ajduković i Ručević 2009).

3. CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj istraživanja ovoga rada je analizirati nasilje u intimnim vezama mladih iz perspektive spola i vrste počinjenog nasilja.

S obzirom na dati cilj postavljeni su sljedeći zadaci istraživanja:

- Ispitati seksualnu orijentaciju i seksualno iskustvo mladih
- Analizirati iskustvo mladih vezano za nasilje u vezama
- Usporediti pretrpljeno nasilje mladih u intimnim vezama s obzirom na spol
- Usporediti učestalost vrsta nasilja u vezama mladih
- Istražiti informiranost i mišljenje mladih o udrugama koje pružaju pomoć žrtvama nasilja

4. MATERIJALI I METODE

4.1. Materijali

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 100 ispitanika sa Sveučilišta Dubrovnik, iz muškog đačkog doma i ženskog đačkog doma „Paola di Rosa“. U istraživanju je korišteno praktično uzorkovanje sa sudjelovanjem mladih koji su zadovoljili sljedeće kriterije za uključivanje: dob od 15 do 25 godina i povremeni odnos u vezi, bez obzira na trajanje veze.

4.2. Metode

Istraživanje je provedeno u srpnju 2019. godine. Podaci su prikupljeni anonimnom anketom. Anketa je obuhvaćala ukupno 13 pitanja, koja se tiču karakteristika sudionika i uspostavljenih intimnih odnosa.

Prvi dio ankete odnosio se na sociodemografske podatke ispitanika (spol i starosna dob). U drugom dijelu ankete mladi su ispitivani o karakteristikama intimnih veza, nasilja u vezama, vremenskom trajanju nasilja, osjećajima tijekom proživljavanja nasilja u vezi, te o mišljenju o udrugama koje pomažu u vezi nasilja u vezi.

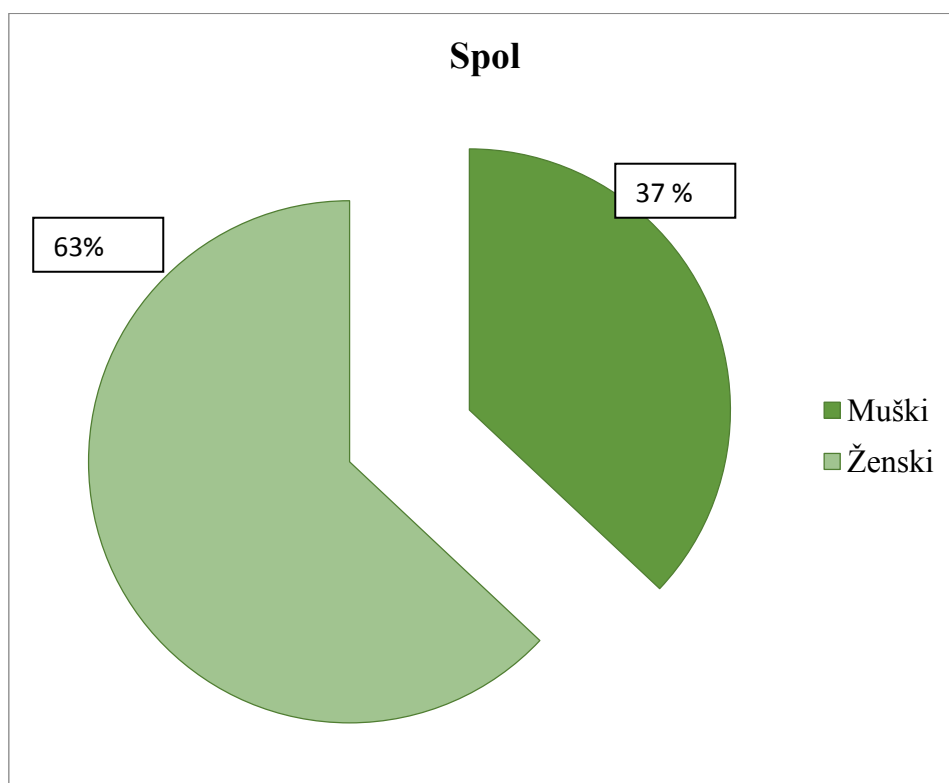
Podaci su uneseni u Microsoft Excel program, te su potom obrađeni. Za analizu podataka koristile su se procentualne vrijednosti, a rezultati su dati u tablicama i grafikonima.

5. REZULTATI

5.1. Sociodemografski podaci

U istraživanju je sudjelovalo 100 mladih. Od toga je sudjelovalo ukupno 63 osoba ženskog spola (63 %) i 37 osobe muškog spola (37 %). Odnos između spolova ispitanika je prikazan na Grafikonu 1.

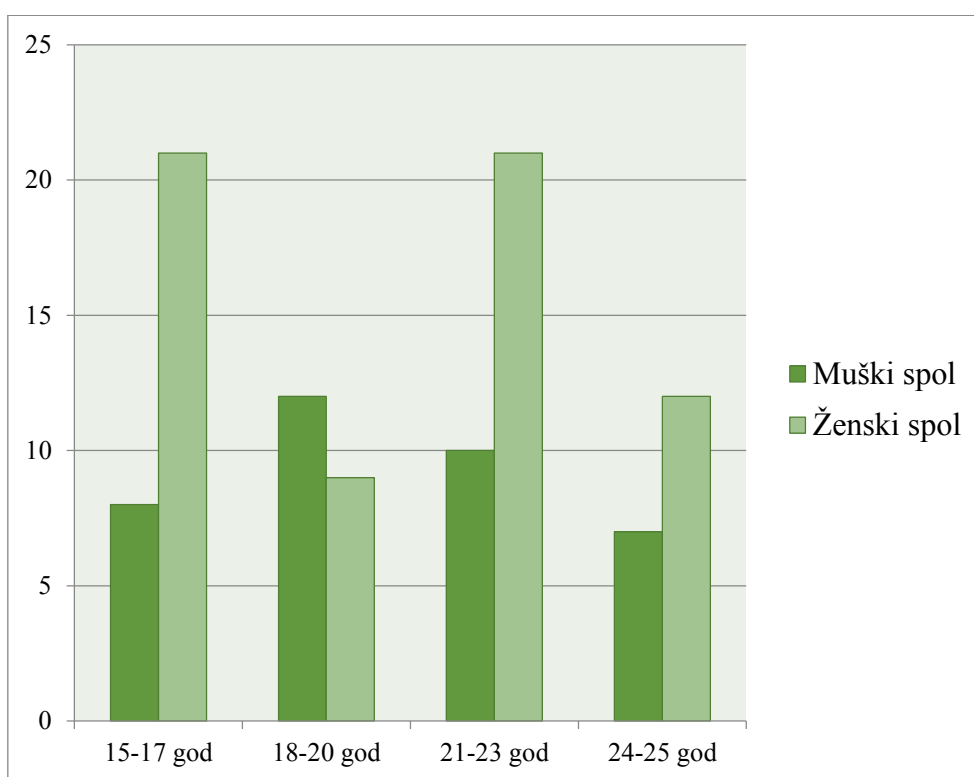
Grafikon 1. Spol ispitanika

Izvor: Izrada autora

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 29 mladih u dobi 15-17 godina (od toga je većina pripadala ženskom spolu (21), dok je muških ispitanika bilo ukupno 8; potom ukupno 21 mladih u dobi od 18-20 godina (12 osoba muškog spola i 9 osoba ženskog spola); te ukupno 31 mladih starosti 21-23 (muški ispitanici n=10, ženski ispitanici n=21); i ukupno 19 mladih u dobi 24-25 godina (muški ispitanici n=7, ženski ispitanici n=12). Odnos između starosne dobi među spolovima je predstavljen u sljedećem grafikonu. Primjećuje se da je u svim dobnim skupinama, osim u dobnoj skupini 18 do 20 godina, većina ispitanika pripadala ženskom spolu.

Grafikon 2. Dobna skupina ispitanika u odnosu na spol

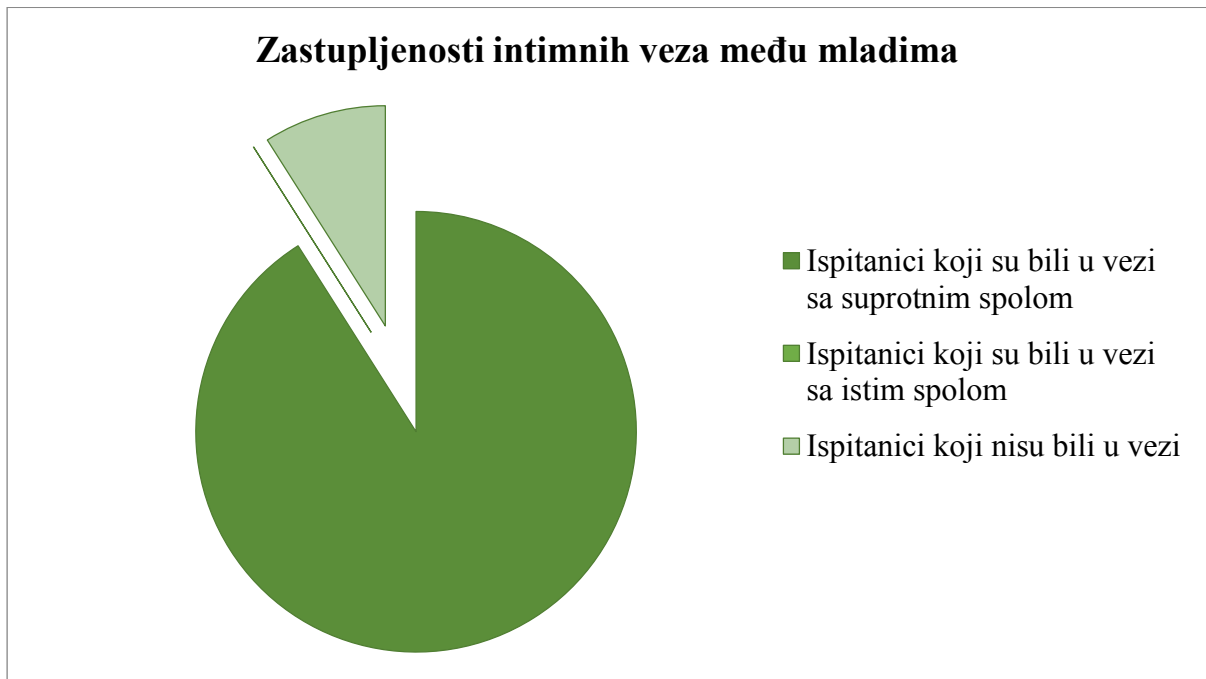

Izvor : Izrada autora

5.2. Karakteristike intimnih veza

Intimni odnosi koje su uspostavili svi sudionici bili su heteroseksualni. Ukupno 91 % ispitanika se izjasnilo da su bili u vezi, dok je samo 9 % ispitanika reklo da dosad nisu bili u vezi (Grafikon 3).

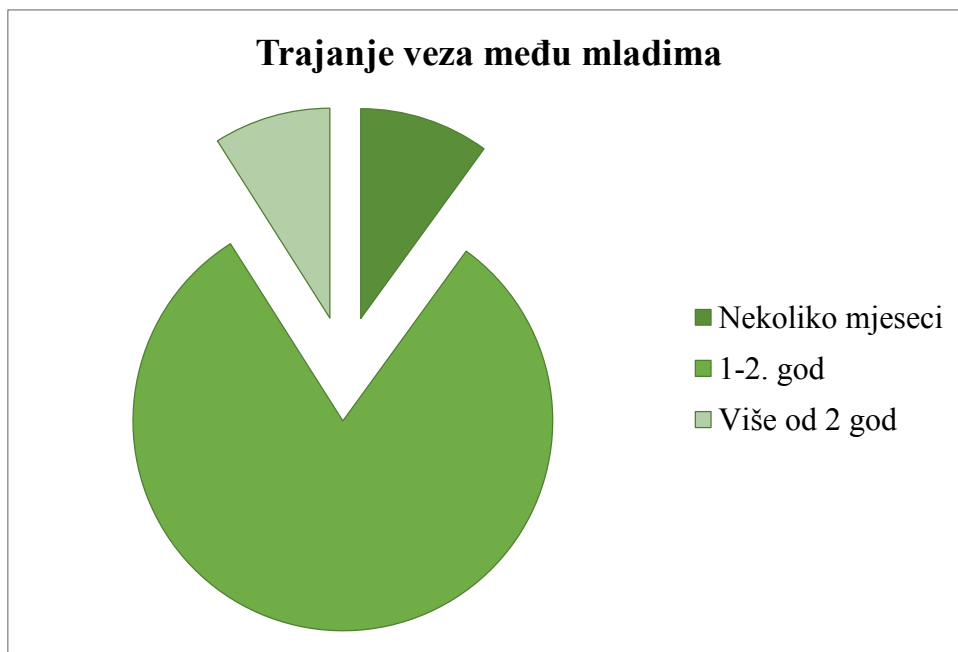
Grafikon 3. Dobna skupina ispitanika u odnosu na spol

Izvor : Izrada autora

Na pitanje koliko je dugo veza trajala najveći broj ispitanika je odgovorilo 1-2 godine, a ostali su imali vezu od nekoliko mjeseci (Grafikon 4).

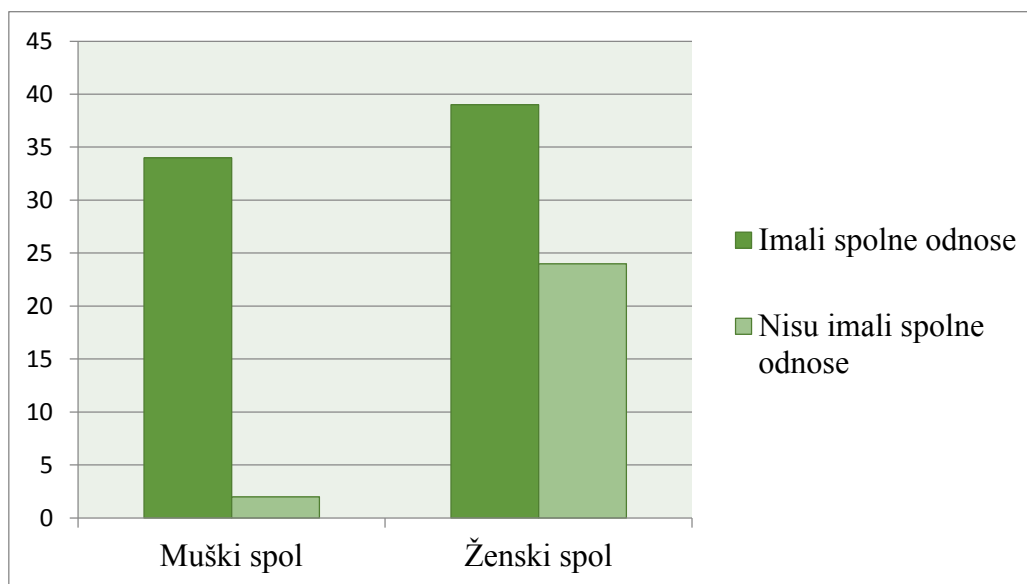
Grafikon 4. Trajanje intimnih veza mladih

Izvor : Izrada autora

Sljedeće pitanje se odnosilo na spolne odnose u vezama. Rezultati pokazuju da je ukupno 74 % ispitanika imalo spolne odnose, a ukupno 26 % ispitanika nije imalo spolne odnose. Od ispitanika koji su imali spolne odnose više je bilo osoba ženskog spola (n=39), dok je broj muških ispitanika koji su imali spolne odnose iznosio n=34 . Suprotno od toga, od osoba koje nisu doživjele spolni odnos bilo je manje muških ispitanika (n=2), dok je ženskih ispitanika bilo čak n= 24 (Grafikon 5).

Grafikon 5. Spolni odnosi mladih

Izvor : Izrada autora

5.3. Karakterizacija nasilja u vezama mladih

Da bi se provjerila percepcija mladih o pretrpljenim nasiljima na odabranom odnosu, zatraženo je od njih da odgovore „da“ ili „ne“ jesu li već bili žrtve fizičkog, seksualnog, cyber i psihološkog nasilja. Rezultati pokazuju da je najviše ispitanika odgovorilo da nisu doživjeli nasilje u vezama (76 %), do je njih 24 % doživjelo nasilje u vezama.

Ako se uzme od razmatranje skupina ispitanika koji su doživjeli nasilje, njih 24 te promatraju kroz prizmu vrsta pretrpljenog nasilja (gdje se ukupan broj osoba koje su pretrpjele nasilje označava sa 100 %) dobije se procentualni odnos među spolovima vezan za pretrpljene oblike nasilja, što je sabirno dato u Tablici 1.

Tablica 1. Trpljene nasilja u vezama mladih

VARIJABLE	Ženski spol		Muški spol		UKUPNO	
	n	%	n	%	n	%
Doživjeli nasilje u vezi	22	91.67 %	2	9.33 %	24	100 %
Bili su žrtve fizičkog nasilja	6	25 %	0	0 %	6	25 %
Bili su žrtve psihičkog nasilja	11	45.83 %	2	8.33 %	13	54.16 %
Bili su žrtve cyber nasilja	5	20.84 %	0	0 %	5	20.84 %
Bili su žrtve seksualnog nasilja	0	0 %	0	0 %	0	0 %

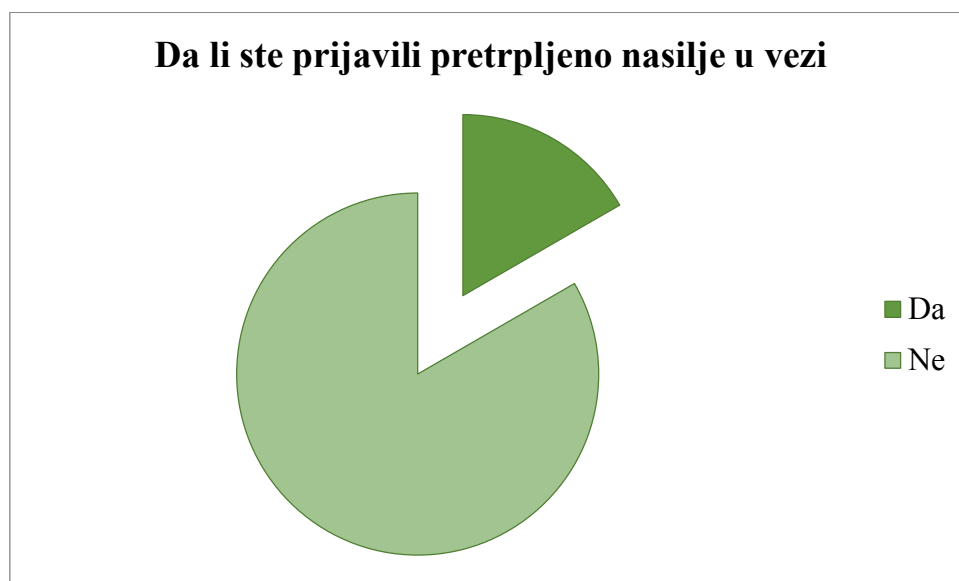
Izvor: Izrada autora

Kada se razmotri procentualna učestalost počinjenja nasilja prema spolu najveći broj osoba koje su pretrpjele nasilje u vezi su osobe ženskog spola (91,67%). Što se tiče vrsta doživljenog nasilja, najveći broj ispitanika je doživio psihičko nasilje u vezi (45,83 %), potom fizičko nasilje je doživjelo ukupno 25 % ispitanika iz skupine koji su pretrpjeli nasilje. Bilo je ukupno 20.84 % pretrpljenog cyber nasilja, te niti jedan slučaj seksualnog nasilja u vezi nije zabilježen.

Rezultati dalje pokazuju da je psihičko nasilje u vezama mladih imalo najveće trajanje (od 7 do 18 mjeseci). Potom slijedi fizičko nasilje (1 do 5 mjeseci), te cyber nasilje (od 1 do 3 mjeseca). Najčešće zabilježene emocije tijekom doživljenog nasilja u vezama bile su: ljutnja, depresija, potištenost i bijes.

Rezultati pokazuju da je od ukupnog broja sudionika koji su pretrpjeli nasilje (n=24), samo njih 4 prijavilo nasilje (16,67 %). Ostali ispitanici koji nisu prijavili pretrpljeno nasilje u vezi su se izjasnili da to nisu uradili zbog straha i srama (Grafikon 6). Svi ispitanici koji su prijavili nasilje također su rekli da su imali podršku od strane kojoj su prijavili.

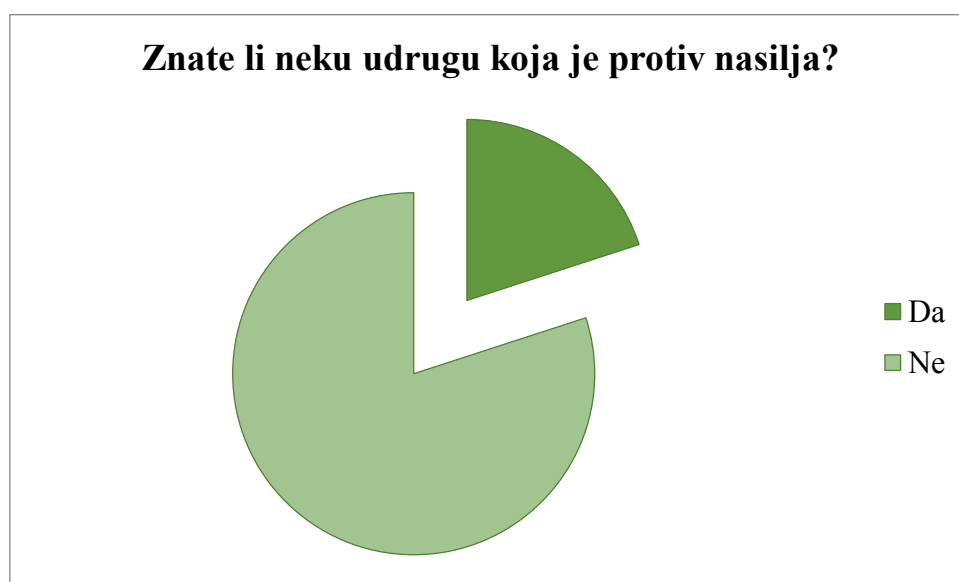
Grafikon 6. Prijavljivanje pretrpljenog nasilja u vezi

Izvor : Izrada autora

Od ukupnog broja svih sudionika istraživanja (n=100), samo njih 20 je odgovorilo da zna za neku udrugu koja je protiv nasilja i koja pruža pomoć žrtvama nasilja (Grafikon 7). Sudionici koji su znali za postojanje ovakvih udruga uglavnom su navodili sljedeće poznate udruge: Plavi telefon, SOS telefon, Bijeli krug i Ženska soba.

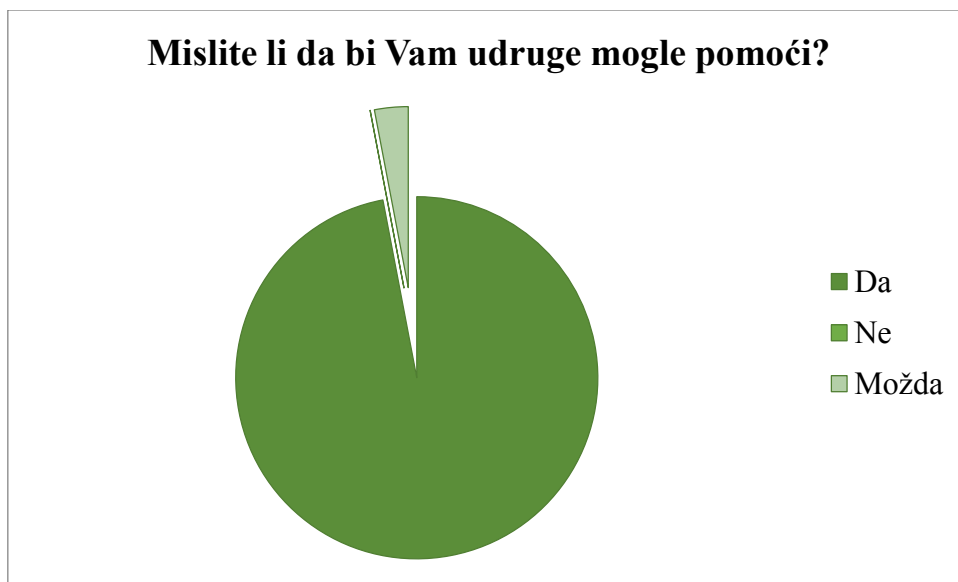
Grafikon 7. Informiranost sudionika o udrugama koje pomažu žrtvama nasilja

Izvor : Izrada autora

Na pitanje „Mislite li da bi Vam udruge mogle pomoći?“, čak 97 % od ukupnog broja ispitanika je odgovorilo potvrdno. Potom, njih 3 % je odgovorilo s „možda“, dok niti jedan ispitanik ne smatra da udruge ne mogu pomoći (Grafikon 8).

Grafikon 8. Mišljenje sudionika vezano za pomoć udruga koje pomažu žrtvama nasilja

Izvor : Izrada autora

6. RASPRAVA

Analizirajući intimne odnose Fernandez-Fuertes i Fuertes (2010) otkrili su da većina mladih reproducira hegemonске društvene konstrukcije seksualne orijentacije i spola. Ovo se istraživanje razlikovalo od ostalih istraživanja u pronalaženju većeg broja sudionika koji su tvrdili da su izlazili, imali seksualne odnose i homoseksualne ili biseksualne seksualne odnose. Međutim, opaža se da je heteroseksualnost i dalje prevladavajuća seksualna orijentacija. Također u našem istraživanju je utvrđeno da prevladava heterogena seksualna orijentiranost, gdje su se svi ispitanici izjasnili da su heteroseksualno opredijeljeni. Taj nam podatak govori da Hrvatska i dalje spada u red konzervativnih zemalja po pitanju seksualnosti.

Podatci o učestalosti nasilja u vezama mladih ljudi pokazuju da je 50% mladih bilo izloženo nasilju u intimnim vezama (Wolfe i sur. 2003). Rezultati našega istraživanja pokazuju da je nasilje u vezi pretrpjelo 24 % ispitanika, što je za polovicu manje od rezultata do kojih su došli Wolfe i suradnici.

Rezultati triju velikih istraživanja (Marcus, 2007) provedenih u Sjedinjenim Američkim Državama i Kanadi pokazuju da nasilje u vezama nije rijetka pojava, odnosno da je između 22,5 % i 39,1 % momaka te između 37,8% i 43,6% djevojaka počinilo neki oblik nasilja u vezi. Fokus našeg istraživanja je stavljen samo na doživljeno tj. pretrpljeno nasilje u vezama.

Istraživanja potvrđuju češću izloženost nasilju djevojaka od strane partnera, dok su momci češće počinitelji nasilnog ponašanja (Biroscak i sur. 2005; Garcia i sur. 2007). To potvrđuju i naši rezultati koji kažu da je 91,67% djevojaka pretrpjelo nasilje u vezi, što je više u odnosu na samo 9,33% momaka koji su pretrpjeli nasilje u vezi.

Veliki broj empirijskih istraživanja ukazao je na činjenicu da postoje različiti oblici nasilja u partnerskim vezama (Leone i sur. 2004; Holtzworth-Munroe 2005). Određeni broj znanstvenika smatra da nije znanstveno i etički prihvatljivo govoriti o partnerskom nasilju bez specificiranja o kojem se od oblika nasilnog ponašanja raspravlja (Johnson 2005).

Udio psihičkog nasilja u vezama mladih je najveći te se procjenjuje da je više od 90% mladih u vezi barem jednom doživjelo neki od oblika psihičkog nasilja (Bell 2008a). Rezultati našeg istraživanja su također pokazali da je najviše počinjeno nasilje psihološko nasilje, o čemu je prijavilo 45,83 % sudionika iz skupine koja je pretrpjela nasilje. Također, prema našim rezultatima, od ukupnog broja mladih koji su doživjeli nasilje, njih ukupno 20,84 % su bili žrtve cyber nasilja.

Istraživanje Centra za kontrolu i prevenciju bolesti (Centres for Disease Control and Prevention 2005) pokazuje da je približno 10% mladih iskazalo iskustvo fizičkog nasilja u vezi. Prema rezultatima našeg istraživanja trpljeno relacijsko nasilje i počinjeno fizičko nasilje odnosilo se na 25% sudionika.

U istraživanju provedenom na Novom Zelandu intervjuiran je velik reprezentativni uzorak mladih prosječne dobi 21 godina o iskustvima nasilja u romantičnim odnosima. Rezultati su pokazali da je 21,8% momaka manifestiralo jedan od oblika fizičkog nasilja prema partnerici, dok je kod djevojaka to učinilo njih 37,2 % (Magdol i sur. 1998). Suprotno od toga, naši rezultati govore da su momci u većem postotku činili fizičko nasilje nad partnericom. Tako rezultati našeg istraživanja pokazuju da su sve ispitanice koje su doživjele fizičko nasilje osobe ženskog spola.

U našem istraživanju pretrpljeno seksualno nasilje je najmanje prijavljeno od strane mladih (niti jedan ispitanik koji je pretrpio nasilje nije se izjasnio da je doživio ovaj oblik nasilja). To je u skladu s rezultatima Bell-a i suradnika (2008) čiji su rezultati istraživanja izvijestili da je seksualno nasilje najmanje korišteni oblik zlostavljanja, te su procijenili da se udio seksualnog zlostavljanja u vezama kreće između 2,7 do 14,8%.

7. ZAKLJUČCI

Nasilje u vezama mladih je zabrinjavajući problem kako na nacionalnoj, tako i na globalnoj razini. No, unatoč razmjerima i posljedicama nasilja u intimnim vezama mladih, ono još uvijek nije prepoznato ni istaknuto kao važan problem. Rezultati međunarodnih istraživanja pokazuju znatno povećanu stopu nasilja u intimnim vezama mladih te zabrinjavajuću učestalost nasilnog ponašanja u različitim oblicima.

Rezultati našeg istraživanja su pokazali da je ukupno 24 % ispitanika doživjelo nasilje u intimnim vezama. Od toga broja, najveći postotak doživljenog nasilja otpada na psihološko nasilje (ukupno 54,16 % iz skupine osoba koje su doživjele nasilje u vezi). Ukupno 25 % ispitanika iz skupine koja je pretrpjela nasilje u vezama doživjelo je fizičko nasilje, a njih 20.84 % su bili žrtve cyber nasilja. Pozitivna činjenica našega istraživanja jeste da nijedan ispitanik nije doživio seksualno nasilje u vezama.

Rezultati istraživanja pokazuju da je samo 16,67 % od ukupnog broja sudionika prijavilo pretrpljeno nasilje u vezama. Ostali ispitanici koji nisu prijavili doživljeno nasilje u najvećem broju slučajeva to nisu uradili zbog straha i srama kojeg su osjećali. Pored toga, samo 20 % ispitanika je znalo nabrojati neku od udruga koja pruža pomoć žrtvama nasilja. Rezultati pokazuju da čak 97 % mladih vjeruje da im ovakve udruge mogu pomoći. Iz toga svega se zaključuje da mladi vjeruju u korisnost udruga ove vrste, ali su nedovoljno informirani o istima.

Nasilje u intimnim vezama mladih ima brojne negativne posljedice na psihološko, ali i na tjelesno zdravlje mladih. No, nijedna nacionalna ili međunarodna strategija ne naglašava važnost razvoja sveobuhvatnih preventivnih programa usmjerenih na prevenciju nasilja u intimnim vezama mladih. Nedostatak znanja, rigidne društvene, tradicionalne i kulturološke norme, niska svijest o posljedicama nasilja su važni čimbenici koji doprinose pojavi nasilja u vezama. Mnoge osobe nemaju pristup kvalitetnim i prilagođenim informacijama koje bi im omogućile jasniju percepciju pojave, oblika te posljedica nasilja. Pored toga, pojedine norme doprinose stvaranju okruženja u kojem se sistem osude i kazne percipira kao ispravan i često poželjan, pa i u kontekstu nasilja takvo okruženje doprinosi njegovoj pojavi.

8. POPIS LITERATURE

- Ajduković, M., Ručević, S. (2009). Nasilje u vezama mladih. *Medicus*, 18 (2): 217- 225.
- Ajduković, D., Ajduković, M. (2010). Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti. *Medicina fluminensis*, 46 (3): 292-299.
- Bell, K.M., Cornelius, T.L., Shorey, R.C. (2008). A critical review of theoretical frameworks for dating violence: Comparing the dating and marital fields. *Aggression and Violent Behavior*, 13: 185-194.
- Bell, K.M. (2008a). *Intimate Partner Violence on Campus: A Test of Social Learning Theory*. Indiana: University of Pennsylvania.
- Biroscak, B., Smith, P., Roznowski, H., Tucker, J., Carlson, G. (2006). Intimate partner violence against women: Findings from one state's ED surveillance system. *Journal of Emergency Nursing*, 32: 12-26.
- Centres for Disease Control and Prevention. Youth Risk behaviour surveillance – United States (2005). Surveillance summaries. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep*. 55(SS05) :1-108.
- Cifrić, I. (2009). *Kultura i okoliš. Zaprešić: Visoka škola za poslovanje i upravljanje s pravom javnosti „Baltazar Adam Krčelić“*.
- Derusha, T.L. (2007). *A comprehensive study and critical analysis of literature related to violence in teen dating relationships*. Menomonie: The University of Wisconsin-Stout.
- Dodaj, A., Sesar, K., Šimić, N. (2017). Nasilje u mladenačkim vezama: teorijski pristupi. *Socijalna psihijatrija*, 45, 95-104.
- Ehlert, C. (2007). *Adolescent Dating Violence: A Review of Literature on Development, Prevalence, Perceptions, Help-Seeking and Prevention Programs*. Menomonie: The University of Wisconsin-Stout.

- Fernandez-Fuertes, A.A., Fuertes, A. (2010). Physical and psychological aggression in dating relationships of Spanish adolescents: motives and consequences. *Child Abuse and Neglect*, 34: 183-191.
- Garcia, L., Soria, C., Hurwitz, E. (2007). Homicides and intimate partner violence: A literature review. *Trauma, Violence Abuse*, 8: 370-383.
- Gvozdić, K., Krulić Kuzman, K., Lukić, S., Štelcer, L., Zalović, T. (2018). *Nasilje u mladenačkim vezama. Priručnik za stručnjake*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Hodžić, A. (2007). *Nasilje ne prolazi samo od sebe. Izvještaj o istraživanju rodno uvjetovanog nasilja u adolescentskim vezama u Republici Hrvatskoj*. Zagreb: CESI.
- Holtzworth-Munroe, A. (2005). Male versus female intimate partner violence: Putting controversial findings into context. *Journal of Marriage and Family*, 67: 1120-1125.
- Ignjatović, T. (2011). *Nasilje prema ženama u intimnom partnerskom odnosu: Model koordiniranog odgovora zajednice*. Novi Sad: Artprint.
- Itzin, C., Taket, A., Barter-Godfrey, S. (2010). *Domestic and sexual violence and abuse*. London, New York: Routledge.
- Johnson, M.P. (2005). Apples and oranges in child custody disputes: Intimate terrorism vs. situational couple violence. *Journal of Child Custody*, 2: 43-52.
- Johnson, J.R. (2006). A child-centered approach to high conflict and domestic violence families: Differential assessment and interventions. *Journal of Child and Family Studies*, 12: 15-36.
- Kelly, J.B., Johnson, M.P. (2008). Differentiations among types of intimate partner violence: research update and implications for interventions. *Family Court Review*, 46: 476 -499.
- Krug, E.G., Dahlberg, L.L., Mercy, J.A. (2002). *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organisation.

- Leone, J.M., Johnson, M.P., Cohan, C.L., Lloyd, S.E. (2004). Consequences of male partner violence for low-income minority women. *Journal of Marriage and Family*, 66: 472-490.
- Magdol, L., Moffitt, T.E., Caspi, A., Newman, D.L., Fagan, J., Silva, P.A. (1997). Gender differences in partner violence in a birth cohort of 21-years-olds: Bridging the gap between clinical and epidemiological approaches. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 65: 68-78.
- Marcus, R. F. (2007). *Aggression and violence in adolescence*. New York: Cambridge University Press.
- Mehmedović, F., Cvjetković, D. (2016). *Rodnom ravnopravnošću protiv nasilja u vezama mladih*. Sarajevo: Fondacija CURE.
- Miller, S.L. (2005). *Victims as offenders: The paradox of women's violence in relationships*. New Brunswick, New York: Rutgers University Press.
- Pence, E., Paymar, M. (1993). *Education groups for men who batter: The Duluth model*. New York: Springer.
- Pieters, J., Italiano, P., Offermans, A., Hellemans, S. (2010). *Emotional, physical and sexual abuse – the experiences of women and men*. Brussels (Belgium): Institute for the equality of women and men.
- Rubenser, Lorie (2007). *Worldwide sociolegal precedents supporting domestic violence from ancient to modern times*. In: Jackson, Nicky Ali (Eds.): *Encyclopedia of Domestic Violence (733-737)*. New York i London: Routledge.
- Sesar, R., Dodaj, A. (2014). Čimbenici rizika za nasilje u partnerskim vezama. *Socijalna psihijatrija*, 42 (3): 162-171.
- Silverman, J.G., Raj, A., Mucci, L.A., Hathaway, J.E. (2001). Dating violence against adolescent girls and associated substance use, unhealthy weight control, sexual risk behavior, pregnancy and suicidality. *JAMA*, 286: 572-579.

- Walker, L.E. (1999). Psychology and domestic violence around the world. *American Psychologist*, 54: 21-29.
- Wolfe, D.A., Scott, K., Reitzel-Jaffe, D., Wekerle, C., Grasley, C., Straatman, A.L. (2001): Development and validation of the conflict in adolescent dating relationships inventory. *Psychological Assessment*, 13(2): 277-293.
- Wolfe, D., Wekerle, C., Scott, K., Straatman, A.L., Grasley, C., Reitzel-Jaffe, D. (2003). Dating violence prevention with at-risk youth: A controlled outcome evaluation. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71: 279-291.

9. PRILOZI

ANKETNI UPITNIK

Molimo Vas da popunite ovaj anonimni anketni upitnik koji je koncipiran u svrhu pisanja istraživačkog dijela završnog rada „Nasilje u intimnim vezama mladih od 15 do 25 godina“.

SOCIODEMOGRAFSKI PODACI :

1. SPOL

- a) Muški
- b) Ženski

2. KOJOJ ŽIVOTNOJ DOBI PRIPADATE :

- a) Od 15 do 17 godina
- b) Od 18 do 20 godina
- c) Od 21 do 23 godine
- d) Od 24 do 25 godina

II. KARAKTERISTIKE INTIMNIH VEZA

3. BIO/BILA SAM U VEZI :

- a) Suprotnim spolom
- b) Istim spolom
- c) Istim i suprotnim spolom

4. KOLIKO DUGO JE VEZA TRAJALA ?

5. IMAO/IMALA SAM SPOLNE ODNOSI :

- a) Da
- b) Ne

6. JESTE LI IKADA DOŽIVLJELI NASILJE U VEZI ?

- a) Da
- b) Ne

7. KOJE OBLIKE NASILJA STE DOŽIVJELI ?

- a) Fizičko
- b) Psihičko
- c) Seksualno
- d) Cyber
- e) Nijedno

8. KOLIKO DUGO JE TRAJALO NASILJE ?

a) _____

b) Nije trajalo

9. KAKVI SU BILI VAŠI OSJEĆAJI ? (npr. ljutnja, bijes, potištenost, osjećaj krivice?..)

10. JESTE LI PRIJAVILI NASILJE?

- a) Da
- b) Ne

11. AKO STE PRETHODNO PITANJE ODGOVORILI SA DA :

Jeste li imali podršku sa strane kome ste prijavili?

- a) Da
- b) Ne

11.1. AKO STE PRETHODNO PITANJE ODGOVORILI SA NE, ZAŠTO NISTE PRIJAVILI NASILJE ?

12. ZNATE LI ZA NEKU UDRUGU KOJA JE PROTIV NASILJA? AKO DA KOJA?

13. MISLITE LI DA BI VAM UDRUGE MOGLE POMOĆI?

- a) Da
- b) Ne
- c) Možda

IZJAVA

S punom odgovornošću izjavljujem da sam završni rad izradila samostalno, služeći se navedenim izvorima podataka i uz stručno vodstvo mentorice Vesne Babarović mag.soc.rada.

Ime i prezime studenta

Iva Majić

Potpis
